Ljusnarsberg

Forslund, Maja
efter Mor
Hägg, Anna Stina 1925, 5s 4
Slakt
Sibyllasägnen "Där hästen kunde tala"

Ljusnarsberg, Västmanland Uppt.: Maja Forsslund 1925

Ber. av mor Anna-Stina Hägg, f. 1846 i nv Ljusnarsberg

Slakt

Kampflåärn, sa dôm. [om den som slaktade hästar].

Dôm skull aldri ynkajura, missunna dôm tä dö, för då bir dôm segliva. Ja, si dä ha ja märkt, då vill dôm intä dö.

Å ett kritär sôm ä ikålva (ikålva), dä dör intä så fort, dä ha ja sitt.

Förr va dä riktit träḷit, når dôm slakta, dôm fḷådd int längär än övär knälen på jura, utan dôm sveddä åv dä andra, bena å föttra, för dôm skull få mera mat. Å senn tvätta rent å koka å skräddä.

Slaktärlöna, dä skull slaktärn ha, d-ä ett tjöttstykke nämmst boganä, å ett grofft tjöttben imilla halskota å boganä. [en boga, pl. bogär]. Dääva samma stykke, sôm dôm tog tä juḷsteken.

En-där gåeln (gåeln) (gallan), som ä på levra, dän tog dôm vâr på, å senn ga dom fåra, uttå nötgalla, nå dom hadd gallsjuka, (då får dôm ont i öguna); å fårgalla, dä ga dôm konna, når dôm såg i öguna, att dôm hadd gallsjuka.

Å svingåeln, han ä så bra tä ta vâr på, dän skä-n ha i brännvin, så

NYA KOPPARBERGS HARADS HEMBYGDSARKIV 61

Ljusnarsberg (forts. om slakt)

smältär an bort,å dän får-n ha tä smörjur senn,tä tjyrsär (kylsär) å sänt,när dôm ha frysi säj.

Annärs kasta dôm bôrt galn jämt,å mjältn mä;dôm sa,att dä vart elak smak på hakke. Å villöruna å vresä,ve halsn (dä ser ut justsom frøgga) kastär dôm bôrt.

Taskstenanä,d-ä två stykken,dôm tär jurläkärn bort,när an jäl-lär dôm.

En tjurpes -(i Hällfôrsn(= Hällefors socken) sa dôm tjurmegen)-ôm-en tar vår på dän,å har-n på tôrk,å ôm konna får jurvärk (värk i juvret) så skä-n blöt-n-där,å tvätt dôm på jura mä,å senn skä-n ta själva pesn å kṣämm imot jurä,där d-ä svulli,å dä jälpär,d-ä dä bä-sta som finns.Så sa de gamla,å ja ha fresta ôg.

Jo,-n-där hadd dôm ôpphängd i stalla förr å slog hästanä mä, när dôm va bängstyruga.

Kamprärä (motsvarar tjurpesen).

Täkke där vres på kälvanä,dä säjär dôm att täkka ska äta,sôm

NYA KOPPARBERGS HARADS
HEMBYGDSARKIV

Ljusnarsberg (forts. om slakt)

har struma,mån då tror intä ja.

Villjärna,d-ä jussôm märj ini huvu,då kastär dôm bôrt,ällär jer åt kattur å höns.

D-ä lite brusk i bröstä,själva bröstsjärva,jussôm en fämöring,där dôm sjär öpp,då sa dôm: Nu skä ja slô ihop dän å dän.[om en gosse o. flicka,som de visste "sällskapade" med varandra].

Vantnårsbenä,d-ä på sjenbenä på får å grisär,då dôgär tä vantnålär [varmed nålvantar sys].

Hannpalt,dän skä kokes,intä gräddäs,då bir sôm blogkôrv ällä blogpudding [vanl. säges här buding av de gamla]. Då där kalla dôm tä kusär i Gåsbôrn .

En löpperä, kalvlöppärn,sa vi.[kalvens löpmage,varav ostlöpe göres]. Då va en handlärä,sôm sa,att han hadd allt,sôm en skull villa köpa.Då va då en kar,som sa: Ja,då skä ja be tä få tjöp en färsk löppärä.Mån då hadd-an ingen.Mån han va gu tä ha en kâlv i lagårn,å då hadd-an dôm tä slakt-n-där å gjör iårning en löpperä.

Ljusnarsberg (forts. om slakt)

[Om papphorn = dihorn. Ett dylikt, som nu finnes på Kopparbergs hembygdsmuseum, har använts av en nu levande 62-åring]. Läppa på papphornä, dän skull vår åv sämsksjinn.

När dôm skar åv len å träffa rätt så har ja hört, att dôm bruka säja: Nu va ja rättjissa.

Jo, dôm hadd täkke där spetakel för sä, dôm narra små barn tä spring april å säj, att dôm skull lån en rumpkavil tä dra å sjinnä uttå rumpa. Dä va barä tok. Rumptângen, d-ä-n-där rumpstôlken, sôm går ifrån kôrsrona å ner tä taglä. Dän flår dôm å tar vår på tjöttä, d-ä lite tjött på-n-där. Dôm bruka sätt en påk imilla rumptângen å sjinnä, når dä va isersprätta, då jekk dä bra tä flå-n.

NYA KOPPARBERGS HARADS
HEMBYGDSARKIV 61

Ljusnarsberg, Västmanland Uppt.: Maja Forsslund 1925

Per.: Mor Anna-Stina Hägg, f. 1846 i nv Ljusn.berg

När djuren kunde tala.

Jo, då va e som hetta Sebilla, ho hadd en gåsfot å skull övär en bäkk, å då villa ho ria övär bäkken på hästn, män han villa int, utan sa: Ja ska äta. Ja, då sa Sebilla åtf-n: Ja, du ska få äta. Å däför lär han äta jämt. Då va när hästn kunn tala.